

Musevilik Hakkında Genel Bilgiler

- Musevîlik, Peygamberi Musa'ya izafetle bu adı almıştır.
- Yahudi, İbrani, ve İsrail terimleriyle de Musevîlik kastedilir.
- Musevîliğin tek tanrıcılığın saf bir şekli olduğu söylenmekle beraber O, yalnız başına ne bir mezhep ne bir ırk, ne de modern bir millettir.
- Yahudiler dünyanın en eski tarihî, dinî cemaatini meydana getirmişlerdir.
- Dinler Tarihi'nde özel bir yeri bulunan Yahudilik, kutsal kitaplarında Ahid'e geniş yer ayırmasından dolayı bir Ahid dini olarak da telâkki edilmektedir.
- Babil Sürgünü'nden sonra millî din haline getirilen Yahudilik, bir millete tahsis edilmek suretiyle ilâhî dinlerden ayrı bir konumda ele alınmıştır.
- O'nu millî dinlerden ayıran bir başka özellik de, tek tanrı, vahiy, kutsal kitap ve peygamberlere inanç sistemi içinde değişik konumlarda da olsa yer vermiş bulunmasıdır.
- Gerçekte Dinler Tarihçileri Yahudiliğin bir millet, bir ırk veya bir din olup olmadığı konusunda görüş birliğine varmış değillerdir.
- Tevrat'a dayanarak kendilerini dünya milletleri arasından seçilmiş kavim olarak gören Yahudiler, Allah'ın Sina'da bu kavmi muhatap aldığını, Tevrat'ı Musa'nın şahsında onlara gönderdiğini iddia ederler.
- Tahrip edilmeden önce Ahid Sandığı'nın da içinde bulunduğu Kudüs'teki Mabet, Yahudiliğin odak noktasını teşkil etmektedir.
- Yahudiliğin sembolleri arasında en önemli yeri Yedi Kollu Şamdan ile Altı Köşeli Yıldız işgal eder.
- Musevîlik, vahiyle gelmiş bir dindir.
- Musevîlik, yalnız kendi ailesinin dinleri olan Hristiyanlık ve Müslümanlık'tan değil, vahye dayanmayan doğu dinlerinden, yani Ari ve Moğol dinlerinden daha eskidir.
- Takriben İsa'dan sekiz asır önce kurulmuştur.
- Yahudiler daha çok, bugünkü İsrail'den ayrı olarak Avrupa ve Amerika'ya dağılmışlardır.
- Çok eskiden beri Filistin'de yaşamış olan Yahudiler, Babil, Asur, Fenike ve Araplar gibi Sami ırktan gelirler.
- Yahudiler göçebe iken "Habiri" diye anılırlardı.
- İsrâiloğulları en parlak devirlerini Kralları Süleyman zamanında yaşamışlardır.

İnanç ve İbadet Sistemi

- Yahudilik'te en önemli iman esasını, Allah'ın varlığına ve birliğine olan inanç teşkil eder.
- O'nun birliği, yaratılmamışlığı, evvelinin ve sonunun bulunmayışı, her şeyi bilişi, bütün varlıkların Yaratan'ı oluşu vb. gibi Allah inancı vardır.
- Daha çok günlük hayat ve ibadetlerde belirginleşen Yahudi inancını detaylı olarak Tanah'da bulmak mümkün değildir.
- Onlar için önemli olan **Tevrat**'ta bildirilen şeriatın yaşamasıdır.
- İnançlarına göre Tanrı'nın en sevgili milleti Yahudilerdir.
- Bunun en büyük delili, Tanrı'nın İsrâiloğulları ile Musa'nın şahsında Sina'daki ahitleşmesidir.

- İnançlarına göre Tanrı, insanlığı aydınlatmak ve mutlu kılmak için İsrailoğulları'nı seçmiş, "nebi"lerini görevlendirmiştir.
- Bu konuda Musa'nın önemli bir yeri vardır. Çünkü [Tevrat](#) O'na verilmiştir.
- Tanrı, evreni devamlı olarak idare etmektedir. O'nun gücünün yetmeyeceği hiçbir iş yoktur.
- Mesih'le kurulacak Tanrı'nın evrensel devletinde bütün haksızlıklar ve zulümler ortadan kalkacaktır. Bu inanç Yahudilerin ümit kaynağı olmuştur.
- Yahudilik'te ahiret inancı tarihi bir gelişme izlemiştir.
- [Tevrat](#)'ın bazı hükümlerinde ahiret inancına dair işaretler bulunmaktadır.
- Bazı Dinler Tarihçilerine göre, yeniden dirilme ile ilgili metinler günümüze kadar ulaşmadığı için Yahudiler bu tür inançları İran'dan almışlardır.
- Eski Yahudilik'te iyi, kötü, ölen bütün insanlar "Şoel" adı verilen bir yere gidecekler, orada kederli bir şekilde varlıklarını sürdürecekler, ruhları da mezarda kalacaktır.
- Yahudilik'te ahiret inancı konusunda, daha sonraki dönemlerde birtakım gelişmeler olmuş, yeniden dirilme, ebedî hayat, yargılanma, cennet, cehennem vb. inançlar ortaya çıkmıştır.
- Yahudilik'teki cennet, cehennem, hüküm günü vb. ilgili emirleri Talmud açıklamıştır.

➡ Yahudilerin, Müslümanlık ve Hristiyanlık'ta olduğu gibi belli başlı iman esaslarına kavuşmaları filozof Rabbi Moşe ben Maymon (Maymonides (1135-1204))'le mümkün olabilmektedir.

➡ O'nun meydana getirdiği günümüze ulaşan inanç sistemi şudur;

- 1-Allah var olan her şeyi yaratmıştır.
- 2-Allah birdir.
- 3- Allah'ın bedeni yoktur, tasvir edilemez.
- 4- Allah'ın başlangıcı ve sonu yoktur
- 5- Yalnız Allah'a dua etmeliyiz.
- 6- Peygamberlerin bütün sözleri doğrudur.
- 7- Musa, bütün peygamberlerin en büyüğüdür.
- 8- Elimizdeki Tora, Allah tarafından Musa'ya verilen ve günümüze kadar değiştirilmeden gelen kitabın aynıdır.
- 9- Dinimiz ilâhî bir dindir.
- 10- Allah, insanların bütün hareket ve düşüncelerini bilir.
- 11- Allah, emirlerine uyanları mükâfatlandırır, uymayanları cezalandırır
- 12- Allah Mesih'i gönderecektir.
- 13- Ruhum ölümsüzdür. Allah dilediğinde ölüleri diriltecektir.

➡ Yahudiler ibadetlerini "sinagog"larda (Bet ha Kneset) yaparlar.

➡ Sinagoglarda rulo halinde el yazması [Tevrat](#) tomarlarının saklandığı, Aron ha-Kodes denilen, Kudüs'e yönelik kutsal bir bölme vardır.

➡ Sinagoglarda Yedi Kollu Şamdan (Menora) da bulunur.

➡ Bundan ayrı olarak Kral Davud'un mührü kabul edilen iki üçgenden meydana gelmiş Magen David denilen altı köşeli bir yıldız da vardır.

➡ Yahudiler sinagoglarda [Tevrat](#)'tan bazı parçaları sesli bir şekilde okurlar.

- ➡ **Tevrat** rulolarının bohçalardan çıkarılarak haham tarafından okunması, ibadetin en önemli anıdır.
- ➡ Yahudiler sinagog dışında evlerde de ibadet ederler.
- ➡ Nitekim evlerde giriş kapısının arkasında "Mezuza" denilen, rulo haline getirilmiş **Tevrat** cümlelerinin yazılı olduğu mahfazalar asılıdır.
- ➡ Tevrat'ın dili İbranicedir.
- ➡ Eve giriş çıkışta Yahudiler bu mahfazaya dokunarak parmaklarını öperler.
- ➡ İbadet, Kudüs'e yönelerek yapılır.
- ➡ Başa takke, sırta cüppe alınır.
- ➡ Kadınlar ibadete katılamaz, ancak başları örtülü olarak ibadeti seyredebilirler.
- ➡ Yahudi dininin esasını ilâhiler teşkil eder.
- ➡ İbadet esnasında okudukları bazı klişeleşmiş dua ve ilâhiler vardır.
- ➡ Dua, dindar Yahudinin hayatında önemli bir yer işgal eder.
- ➡ Yahudilikte ibadet günlük ve haftalık olmak üzere ikiye ayrılır.
- ➡ Günlük ibadet sabah, öğle ve akşam yapılır.
- ➡ Haftalık ibadet ise Cumartesi (Sabbat, yevmu's-sebt) günü havra (sinagog)'da icra edilir.
- ➡ Yahudiler sabah ayininde bir dua atkısı (Tallit) alırlar.
- ➡ Sabah ayininde, sol pazu ile alna birer dua kayışı bağlanır.
- ➡ Dualar ayakta, oturarak vücudu sallayarak ve secdeye kapanmak suretiyle okunur.
- ➡ Geleneklerine bağlı Yahudiler bu esnada özel bir elbisede giyerler.
- ➡ Toplu dualar 13 yaşına girmiş en az 10 kişinin iştirakiyle yapılır.
- ➡ Cumartesi ibadeti, cuma akşamı güneşin batmasıyla başlar, cumartesi akşamı sona erer.
- ➡ Bu ibadet sinagogta yapılır. Bu maksatla cumartesi günü ateş yakmak, çalışmak, taşıt kullanmak vb. yasaktır.
- ➡ Musevîlik'te Yahve ve Elohim adında iki Tanrı'nın varlığından söz edilmekle beraber ağırlık Yahve'dedir, bu bakımdan menşesinde İsrail Dini, tek Allah'a inanmaya değil, tek Allah'a ibadet etmeye dayanıyordu.
- ➡ **Yehova Musevîlerinin millî ve hâkim bir Tanrısı'dır.**
 - *İnsan da O'nun kulu durumundadır.*
 - *İnançlarına göre Yehova sadece İsrâiloğulların'a şefa'at eden, kıskanç bir Tanrı'dır.*
 - *İsrâiloğulları yabancı bir ülkede de O'nun tarafından korunacaktır.*
 - *O, İbrahim, İshak ve Yakub'un Tanrısı'dır.*

Yahudi Mezhepleri

Öncelikle Yahudi mezheplerini üç ana-grupta incelemek mümkündür:

- 1- Makkabiler devrinde (M.Ö. II. yüzyıl) mevcut olan Hristiyanlık öncesi mezhepler,
- 2- İslâm'dan sonraki Yahudi Mezhepleri,
- 3- Günümüz Yahudi mezhepleri.

Hristiyanlık öncesi dönemde başlıca üç mezhep vardır :

- 1- Ferisiler,
- 2- Sadukiler,
- 3- Esseniler.

İslâm'dan sonraki Yahudi mezhepleri de üçtür:

- 1- İshakiyye, 2- Yudganiyye, 3- Karaim.

Bu bölümde diğer mezheplerden çok, günümüz Yahudi mezhepleri hakkında kısa bilgiler verilecektir.

Halen yaşamakta olan Yahudi mezhepleri şunlardır:

- 1- Muhafazakâr Yahudiler,
- 2- Ortadoks Yahudiler,
- 3- Reformist Yahudiler.
- 4-Yeniden Yapılanmacılar

Günümüz Mezhepleri

Muhafazakar Yahudilik

- XIX. yüzyılın ortalarında, Alman Yahudileri arasında ortaya çıkan muhafazakâr Yahudiliğin temsilcileri Isaac Bermays (1791-1849) ile Zacharia Franklen (1801-1871)'dir.
- Sonraki dönemlerde Amerika'da da sempatizan bulmuş olan bu mezhep geleneklerine bağlı, lâikleşmeye karşıdır.

Ortodoks Musevilik

- Kudüs'teki Mabet'in yıkılışından günümüze kadar gelen resmî Yahudi inanç ve geleneklerini temsil eden Ortodoks Yahudilik, halen mensubu en fazla olan mezheptir.
- Bugün İsrail Cumhuriyeti'nde de bu mezhep taraftarları hâkimdir.
- Musa Kanunları'na sıkı birşekilde bağlı olan Ortodoks Yahudiler sebt (cumartesi) günü hiçbir iş yapmamakla da diğer mezheplerden ayrılırlar.

Reformist Yahudilik

- Daha çok Avrupa'daki Yahudilerce tanınmış bir filozof olan Moses Mendelshon (1727-1786)'un başlattığı Reformist Yahudilik hareketi, Musevîlik'le çağdaş modern anlayışı birleştirmeyi gaye edinmiştir.
- Böylece bu mezhebe mensup Yahudiler, hem geleneklerine bağlı yaşayabilecek, hem de modern çağa ayak uydurabileceklerdir.
- Bu hareketin başlamasının bir başka sebebi de Almanya'daki Yahudilerin dinî uygulamayı, genel kültür için bir engel olarak görmeleridir.
- Böylece onlardan bir kısmı Hristiyanlaşmış, bir kısmı da geleneklerini değiştirmiştir.
- Din ile dünya işlerini birbirinden ayırma düşünce ve gayreti de ilk defa bu mezhep mensuplarından gelmiştir.
- Reformist Yahudiler dinde modernleşmeden yanadırlar.
- Bunu sağlamak için, ibadetin bazı şekillerini değiştirerek, kadın-erkek ayırımına son vermişler, cumartesi çalışma yaşağını kaldırarak sinagog ayinlerini azaltmışlar, müziğe çok az yer vererek kadınlarla erkekleri bir arada oturmaya zorlamışlardır.
- Bir adım daha atarak katı perhiz kaidelerini kaldırmışlar, şifahi Talmud geleneğini inkâr etmişlerdir

Yeniden Yapılanmacılar (Reconstructionist)

- Bu sayılan üç mezhep dışında, Mordecai Keptan'ın kurduğu Reconstructionist (Yeniden Yapılanmacı) adında bir başka mezhep daha vardır.
- Bunlar daha önceleri muhafazakâr Yahudilik içinde yer almışlardır.
- Zamanla Keptan'ın fikirleri diğer Yahudi mezheplerini etkilemiştir.
- ➡ **Hareketin Kurucusuna Göre;**
- ➡ Yahudiler de diğer milletler gibi bir millettir.
- ➡ "Seçilmişlik" özelliği yoktur.
- ➡ Tanrı Yahudileri değil, Yahudiler Tanrı'yı seçmişlerdir.
- ➡ Bunlar yeniden dirilmeyi ve ahireti reddederler.
- ➡ **Tevrat** Tanrı vahyi değildir.
- ➡ İsrâiloğulları'nın tarih boyunca meydana getirdikleri bir eserdir.
- ➡ Mesihcilik diye bir kavram yoktur.
- ➡ Sinagoglarda kadın-erkek yanyana ibadet edebilir.
- ➡ Yeniden Yapılanmacı'lara göre kadınlar da haham olabilir.

Mukaddes Kitapları

Yahudilerin mukaddes kitapları iki ana başlık altında incelenebilir:

1- Tanah 2-Talmud

Hristiyanların Eski Ahit adını verdikleri Tanah da üç bölümden oluşur:

1-Tora, (Tevrat) 2- Neviim, 3- Ketuvim.

Tevrat

- Çoğu zaman Yahudilerin mukaddes kitabının tamamı "Tora" kelimesiyle ifade edilir.
- İbranice bir kelime olan Tora, Arapça **Tevrat**'ın karşılığıdır.
- **Tevrat** "Kanun, şeriat, emir, ders, önder" vb. manalara gelir.
- Beş bölümden oluşan **Tevrat**, Allah'ın 7704 kelimeyle Musa'ya verdiği dinî esasları ihtiva eden kitap olarak kabul edilir.
- **Tevrat** metninin orjinal dili İbrancadır. Bir bakıma "Şeriat" diye de nitelendirilen **Tevrat**'ı meydana getiren kitapların sayısı, Yahudilerce 24, Hristiyanlarca 39'dur.
- Kitapların tertibi konusunda da her iki toplum farklı görüşlere sahiptir.
- **Tevrat** takriben bin yıl içerisinde meydana gelmiştir.
- Ancak kitabın sınırlandırması M.S. 90 yılında toplanan Yemnia Konsili'nde yapılmış ve bugünkü yazılar seçilerek tesbit edilmiştir.
- ➡ **Eski Ahit yanında hahamların nesilden nesile naklettikleri rivayetler mecmuasına Talmud denir.**
- M.S. 150 yıllarında Yudas adında bir haham, kendilerine kadar rivayetle gelen haberlerin, kaybolmasından korkarak onları Mişna'da toplamıştır.
- "Tekrar edilen şeriat" anlamına gelen Mişna, **Tevrat**'ın tekrarı, şeriatın izahı ve tefsiri sayılır.
- Mişna'nın anlaşılmasını kolaylaştırmak üzere O'na Yahudi alimlerince haşiyeler ve şerhler yazılmıştır. Bunlara Gemara denir.
- İşte Talmud da Mişna ve Gemara adı verilen eserlerin toplamından teşekkül etmiştir.

Kabala

- ▶ **Kabala, İbranca "gelenek görenek" anlamına gelir.**
- ▶ Yahudilerin harfçilik ve sayıcılıkla karışık tasavvufî kâinat öğretisidir.
- ▶ **Daha açık bir ifade ile Kabala, Kutsal Kitap metinleri ile sözlü gelenekler üzerine yapılan her tür yorumların genel bir adıdır.**
- ▶ Zannedildiği gibi bir kitap veya kitaplar toplamı olmayan Kabala'yı "Kâinatın görünür kargaşasını açıklamaya ve zıtlıklarını kolay anlaşılır bir kalıp haline getirmeğe uğraşan bir doktrin" diye tanımlamak mümkündür.

- ▶ İkinci Tapınak Dönemi'nin sonuna (I. yüzyıl) kadar uzanan Kabala, tam anlamıyla Yahudi gizeminin ortaya çıktığı tarih olan XIII. yüzyıldan başlayarak özel bir öğreti biçiminde gelişmiştir.
- ▶ Bazı Dinler Tarihçilerine göre Kabala'nın kökenleri eski gelenekte (Talmud dönemi) aranmalıdır.
- ▶ Kabala'nın öğreti ve uygulamaları ancak bir kılavuzun denetim ve önderliğinde mümkündür.
- ▶ Kabala temelde her zaman sözlü geleneğe dayanmıştır.
- ▶ Allah'ın Musa ve Adem'e indirdiği yazılı olmayan vahyin gizli bilgisini taşıdığı iddiası bakımından da Kabala, geleneklerle özdeşleşmiştir.
- ▶ Kabala XV. yüzyıl Avrupa'sında son derece yaygınlaşmıştır.
- ▶ Kabala'nın genel doktrinini, kâinatın bir bütün olduğu, belli bir nizama göre hareket ettiği, kâinatta görülen her şeyin Tanrı'nın bir parçası olduğu, insanın da, kâinatın ve dolayısıyla Tanrının bir parçası olmak açısından küçük kâinat sayılması gerektiği vb. özetlemek mümkündür.

Günümüzde Musevilik

- ✓ Tüm dünyada sayıları 22.000.000 olmasına rağmen Yahudiler; bir çok ülkede oluşturdukları güçlü lobileri ile dünya ülkelerinin yönetimlerinde ve dünya ekonomisinde büyük söz sahibidirler.
- ✓ 1948' e kadar dünyada dağınık olarak yaşayan Yahudiler Filistin'de İsrail Devleti'nin kurulmasıyla kendilerine ait bir devlete aynı zamanda bir toplanma merkezine sahip olmuşlardır.
- ✓ 1933 – 1945 yıllarında Alman Nazileri tarafından soykırıma uğrayan Museviler, bugün Filistinlilere karşı soykırım uygulamakla suçlanmaktadır.
- ✓ İsrail Devleti'nin Arap ülkeleriyle girdiği savaşıardan doğan sıkıntılar ve günümüzde Filistinlilerin bağımsızlık hareketleri Yahudilerin çözölemeyen sorunlarının başında gelmektedir.
- ✓ Musevilerin en yoğun yaşadığı ülke İsrail'dir (Ülke nüfusunun %84'ü).
- ✓ İsrail'i ikinci sırada A.B.D izlemektedir (%3,4).
- ✓ Yahudiler bu iki ülkenin dışında Etiyopya, Almanya, Avustralya, Kanada, Brezilya, Meksika başta olmak üzere içlerinde Türkiye'nin de bulunduğu dünyanın bir çok ülkesine dağılmış vaziyette yaşamaktadırlar.

<https://www.dunyadinleri.com/musevilik.html>

On Emir

On Emir (**Arapça:** وصايا عشر, **Klasik İbranice:** עשרת הדברים Aseret ha-Dvarîm, **İbranice:** עשרת הדברות Aseret ha-Dibrot, **Latince:** Decalogus), dini inanışa göre, Musa'ya Sina

Dağı'nda Tanrı tarafından 2 taş tablet üzerinde verildiği söylenen bir dizi dini ve ahlaki öğretiler bütünüdür. Emirler, Eski Ahit'in Çıkış (Eksodos) kitabının 20. babında yer almaktadırlar:

1. Karşımda başka ilahların olmayacak.
2. Kendin için oyma put, yukarda göklerde olanın, yahut aşağıda yerde olanın, yahut yerin altında sularda olanın hiç suretini yapmayacaksın, onlara eğilmeyeceksin ve onlara ibadet etmeyeceksin.
3. Yehova'nın, Rab'ın ismini boş yere ağza almayacaksın.
4. Sebt gününü takdis etmek için onu hatırında tutacaksın. Altı gün işleyeceksin ve bütün işini yapacaksın, fakat yedinci gün efendin Rab'e Sebt'tir. Sen ve oğlun ve kızın, kölen ve cariyesi ve hayvanların ve kapılarında olan garibin hiçbir iş yapmayacaksınız. Çünkü Rab gökleri, yeri ve denizi ve onlarda olan bütün şeyleri altı günde yarattı.
5. Babana ve anana hürmet edeceksin.
6. Öldürmeyeceksin.
7. Zina etmeyeceksin.
8. Çalmayacaksın.
9. Komşuna karşı yalan şahitlik yapmayacaksın.
10. Komşunun evine tamah etmeyeceksin, komşunun karısına, yahut kölesine, yahut cariyesine, yahut öküzüne, yahut eşeğine, yahut komşunun hiçbir şeyine tamah etmeyeceksin.

https://tr.wikipedia.org/wiki/On_Emir

Musevi Dini Bayramları ve Kutsal Günleri

- Musevi dini bayramları ve kutsal günleriyle Musevi dinine ilişkin öteki anma, kutlama ve oruç günleri İbrani Takvimi esasına göre düzenlenmiş olup bu takvime göre her yıl aynı tarihte ve dolayısıyla aynı mevsim içinde kutlana gelmektedir.
- ➡ **Musevi inanç disiplininin temel kutsal günü "Şabat"tır.**
- İbrani Takvimine göre Pazar günüyle başlayan haftanın 7.günü "Şabat"; tanrısal irade uyarınca kutsal kılınan bir gün olarak, bireyin dünyasal kaygılarına ara verip ibadet ve Tevrat tetkikleri yoluyla kendini Tanrı'ya özgürleştirmesinin ve maneviyatını güçlendirmesinin beklendiği bir gündür.
 - "Şabat" günü fiziki güç harcanacak herhangi bir iş yapılması dinen yasaklanmış olup, bu günün kendine özgü koşullar altında yaşanması esastır.
 - "Şabat" koşulları Cuma günü gün batımıyla başlayıp, cumartesi günü gün batımı sonrasına kadar devam eder.

- Bunun dışında her takvim ayının ilk günü kimi ayların son gününden başlamak üzere "Ay Başlangıcı" olarak kutlanır.
- Bu günlerde sıradan günlerdeki ibadete ek olarak özel dualar yapıp girmekte olan yeni ay için iyi dileklerde bulunulur.
- Buna göre İbrani takvimine takvime uygun sırasıyla:

➡ **Roş Ašana:**

- Takvim yılının ilk ayı olan Tişri ayının ilk ve ikinci günleri "Roş Ašana/Yılbaşı" olarak özel bir öneme sahiptir.
- Bu günler, Musevi inançlısının geçmiş olan yıla ilişkin olarak yaşamını gözden geçirmesinin, yanlışlarının bilincine ulaşarak bunları gelecekte yinelememe iradesini gösterip davranışlarını olgunlaştırmasının, işlediği günahların bağışlanması adına tanrıya yakarmasının ve başlamakta olan yıl için; kendisi, yakın ve uzak çevresi ve nihayet insanlık ve dünya için iyilik ve hayır dileklerinde bulunmasının beklendiği günlerdir.

➡ **Tsom Gedalya:**

- Tişri ayının 3. günü "Tsom Gedalya" olarak bilinen oruç tutma günüdür.
- Gedalya adlı bir liderin suikasta uğraması sonucu Musevi inançlılar için kutsal kent olarak tanımlanan Yeruşalayim'in Babil orduları tarafından bütünüyle yıkılmasının anısına oruç tutulur.

➡ **Yom Kipur:**

- 10 Tişri günü "Yom Kipur" olarak Musevi inançlıları için çok büyük bir önem taşır.
- Bu günde özel olarak düzenlenmiş bulunan dualarla sinagoglarda Tanrı'ya yakarılacak günahların bağışlanması için dua edilir.
- Yom Kipur Musevi bireyin bir yandan olumsuz davranışlarda bulundukları hemcinslerinden özür dileyerek kendilerini bağışlattıkları, bir başka yandan da Tanrı'ya karşı geldikleri için O'nun merhametine ve bağışlayıcılığına sığındıkları bir gündür.

➡ **Sukot:**

- Tişri ayının 15. günü başlayan ve "Çardaklar Bayramı" olarak da bilinen adıyla; Sukot; Musevi inançlıların, kırk yıl boyunca göçebe olarak yaşadıkları çölde çardaklar altında barınmalarını anma ve bu dönem içinde gördükleri Tanrısal korumaya bir kez daha şükretme adına kutladıkları bir bayramdır.
- "Sukot" birtakım meyvelerle bağ ürünleri ve zeytinlerin olgunlaşması dönemine de rastladığı için "Hag Aasif/Hasat Bayramı" olarak da anılır.

➡ **Hanuka:**

- Kislev ayının 25. günü kutlanmaya başlanan "Hanuka" 8 gün sürer.
- Musevi inançlıların, Selefkilere karşı ayaklanmalarının anısına 8 gün boyunca ve sayısı her gün bir adet artırılarak yakılan mumlarla kutlanan "Hanuka" bu niteliğiyle "Hag Ameerot/Işıklar Bayramı" adıyla da bilinir.

➡ **Asara Betevet Orucu:**

- Nebukadnetsar kumandasındaki Babil ordularının Musevilerce kutsal sayılan Yerusalayim kentini kuşatması anısına Tevet ayının 10. günü tutulan bu oruç, bir matem orucudur.

➡ **Tu Bişvat:**

- Şevat ayının 15. günü kutlanan "Tu Bişvat", ülkelerinde yaşarken tipik bir tarım toplumu olarak tanımlanan Musevilerin doğayla uyumlarının kanıtı olarak dinsel/geleneksel bir nitelik taşır.
- Bu bayramın bir diğer özelliği de günümüzde daha ziyade kırlık alanlara ağaç fidanları dikilerek kutlanmaya devam edilmekte oluşudur.

➡ **Taanit Ester:**

- Adar ayının 13. günü tutulan "Taanit Ester, Pers ülkesindeki Musevi inançlıların soykırıma tabi tutulacaklarının açıklanmasından sonra girilen yeisle son çare olarak topluca tutulan orucun anısına her yıl tekrar edilmektedir.

➡ **Purim:**

- Bağlantılı olduğu "Taanit Ester" in hemen ertesi günü, Adar ayının 14. ve 15. günü kutlanan "Purim" tam anlamıyla neşeli bir bayramdır.
- Pers ülkesinde bulunan Musevi inançlıların sırf inançlarından ötürü acımasız bir soykırıma tabi tutulmalarının eşiğine gelmişken tanrısal bir mucize sonucu bundan kurtulmaları yanında bu soykırımı hazırlayanların Pers İmparatoru tarafından ölümle cezalandırılmaları anısına kutlanır.

➡ **Taanit Behorot:**

- İbrani takvimine göre 14 Nisan günü tutulan bir oruç olarak "Taanit Behorot" ilk doğanların orucu anlamına gelmekte ve tanrının Mısır ilk doğanlarına ölüm yağdırması sırasında İbrani ilk doğanlarını kayırması nedeniyle tanrıya şükretme amacıyla tutulmaktadır.

➡ **Pesah:**

- İbrani takvimine göre Nisan ayının 15. günü kutlanmaya başlanan ve sekiz gün süren Pesah, ilk İbranilerin "İsrail Oğulları" kolunun Mısır köleliğinden tanrısal irade gereği kurtulmalarının yıldönümü olarak kutlanan ve Musevi inanç sistemiyle toplumsal yapılanmasının ekseni niteliğini taşıyan bir bayramdır.
- Mısır'dan acil çıkış nedeniyle halkın hamurlarını mayalayamadan fırınlamak zorunda kalmış olmaları anısına Pesah bayramı süresinde sekiz gün boyunca mayalı hamur ürünleri yenmediği gibi bu tür gıda malzemelerinin ev ve çalışılan yerlerde bulundurulması dini kurallar gereğince men edilmiş bulunmaktadır.

➡ **Lag Baomer:**

- Musevi inançlıların ülkelerini işgal eden baskıcı pagan ordularına karşı başkaldırılarından biri olan Bar Kohba önderliğindeki Musevi inançlıların Roma İmparatorluğu ordularına karşı direnişlerinin zaferle sonuçlandığı günün anısına kutlanan Lag Baomer, aynı zamanda Musevi

tarihinin en önemli uluları arasında sayılan Rabi Akiva'nın öğrencileri arasında baş gösteren veba salgınının aniden son bulmasının belli olduğu gündür.

- Bir başka yönüyle Lag Baomer; Musevi gizemciliğinin en önemli kimliği olarak tanımlanan Ribi Şimon Bar Yohay'ın ölüm yıldönümüne rastlamaktadır.
- Ribi Şimon Bar Yohay ölümüyle ilgili olarak talebelerine yas tutmak yerine kutlamalara yer vermelerini vasiyet ettiğinden Lag Baomer Musevi takviminde buruk bir kutlama günü olarak tanımlanır.

➡ **Şavuot:**

- İbrani takvimine göre Sivan ayının 6. ve 7. günleri kutlanan Şavuot bayramı tanrısal irade gereği "/İsrail Oğullar"na Peygamber Moşe aracılığıyla Tevrat'ın omurgası niteliğindeki "On Emir"in verilisinin yıldönümü olarak kutlanır.
- İbranilerin Mısır köleliğinden kurtuluşlarından itibaren 7 haftalık sürenin tamamlanmasından itibaren kutlanan bu bayramın 7 haftalık döneme gönderme yapma adına "Haftalar Bayramı", kutlandığı dönemde ilk turfanda ürünlerin olgunlaşarak yenecek hale gelmesi nedeniyle de "Turfandalar Bayramı" olarak da bilinir.
- Bir sevinç ve şükür bayramı olarak kutlanan Şavuot'ta süt ürünleri ve sütlü tatlılar yeme geleneği vardır.

➡ **Şiva Asar Betamuz:**

- Musevilerin yaşamakta oldukları kutsal toprakların, dönemin güçlü devleti olan Babil kuvvetleri tarafından kuşatılmış olmasının yıldönümü olan "Şiva Asar Betamuz", oruçla geçirilen bir yas günüdür.

➡ **Tişa Beav:**

- MÖ. 586'da I. Mabedin Babil kuvvetleri tarafından, MS. 70'te de II. Mabedin Roma İmparatorluğu orduları tarafından yıkılması ve Musevi inançlıların 20 asır sürecektir olan diaspora yaşamalarının başlangıcı da dahil olmak üzere, Musevi inançlıların tarihinde modern zamanlarda da sayıları pek fazla olan felaketlerin çıkışmış bulunduğu tarih olan Tişa Beav, oruç tutma ve ibadetle geçirilen bir gündür.

<http://www.turkyahudileri.com/index.php/tr/yahudilik/106-musevi-dini-bayramlari-ve-kutsal-gunleri>

"Yahudi Bayramları" nelerdir?

Yahudi bayramlarının genel karakteri, tarihte yaşanmış önemli olayların her yıl canlandırılması, hâtıralarla kin ve intikam duygularının daima canlı tutulmasına çalışılmasıdır.

➡ **Musevi inanç disiplininin temel kutsal günü "Şabat"tır.**

İbrani Takvimine göre Pazar günüyle başlayan haftanın yedinci günü (cumartesi) "Şabat"; tanrısal irade uyarınca kutsal kılınan bir gün olarak, bireyin dünyasal kaygılarına ara verip ibadet ve Tevrat tetkikleri yoluyla kendini Tanrı'ya özgürleştirmesinin ve maneviyatını güçlendirmesinin beklendiği bir gündür. "Şabat" günü fiziki güç harcanacak herhangi bir iş yapılması dinen yasaklanmış olup, bu günün kendine özgü koşullar altında yaşanması esastır.

“Şabat” koşulları Cuma günü gün batımıyla başlayıp, cumartesi günü gün batımı sonrasına kadar devam eder.

➡ **Roş Aşana**

Roş aşana (Hatırlama günü) yahudi takvimine göre yılbaşı olup dünyanın her yerindeki yahudiler tarafından bayram olarak kutlanır. İki gün süren bayram boyunca yahudiler, ailece yemek yeme ve ballı elma veya elma reçeli yeme adetleri vardır. Sinagoglarda bayramın ikinci sabahı, senenin iyi geçmesini dilemenin sembolü olarak koç veya keçi boynuzundan yapılan şofar isimli eğri yapılı geleneksel bir çalgı çalınır. Roş Aşana’nın kutlandığı günler boyunca, yahudilerin haftalık tatil günü olan Şabat günü olan bütün yasaklar bu günlerde de geçerlidir.

➡ **Yom Kippur**

Roş Aşana’dan on gün sonra Yom Kipur günü kutlanır. Yom Kippur (“Kefaret Günü”), yahudi yılının en kutsal günüdür. Tanrı’ya dönüş günü olarak da anılan Yom Kipur, Tevrat’ta (Tora) açıkça belirtilen tek oruç günüdür. Bu günde 25 saat süren ve topluca oruç tutulur ve kişi günahlarından ötürü bağışlanmak için dua eder. Şabat’ta (cumartesi) yasak olan her şey, Yom Kipur’da da yasaktır. Ayrıca, 25 saat boyunca yemek, içmek, soğuk suyla da olsa yıkanmak, ağzı çalkalamak, eşler arası ilişkide bulunmak, vücuda ferahlatıcı losyonlar sürmek, deri ayakkabı giymek yasaktır (deri kemer kullanılabilir).

Mütedeyyin yahudiler Yom Kipur’da tüm gününü, kimi zaman öğleden sonra verdikleri kısa ara haricinde, sinagogda, özel bayram dua kitabından dualar okuyarak geçirir. Dindar olmayan birçok yahudi de Yom Kippur’da sinagoga giderek ibadet etmeye ve oruç tutmaya özen gösterir. Yom Kippur akşamı, mumlar yakılmadan önce oruç öncesi yemeği yenir. Yom Kippur akşamı sinagogda ibadet duası ile başlar. Yom Kippur’da, özellikle de ibadet duası esnasında beyaz kıyafet ve deri olmayan ayakkabılar giyilir. Ertesi gün, sabahtan akşama kadar dualar okunur. Son dua vakti, şofarın uzunca bir süre üflenmesi ile sona erer.

Roş aşana ve Yom Kipur’a yargılama ve bağışlama kavramlarına odaklanması nedeniyle “Ulu Günler (*Yamim Noraim*)” denir.

➡ **Üç Ziyaret (Hac) Bayramı**

Yahudi kutsal günleri, Mısır’dan çıkış ve Tevrat’ın (Tora) indirilmesi gibi yahudi tarihinin önemli günlerini kutlarken, bazen mevsim dönümlerine ve tarım dönemlerindeki geçişlere de işaret eder. olarak da adlandırılan üç önemli bayramdan (Pesah Şavuot ve Sukot) oluşan bu bayramlara “Şaloş Regalim” (Üç ziyaret –hac- bayramı) denilmektedir.

Pesah (“Hamursuz Bayramı”)

Mısır’dan çıkışı anmak için, ibrani takviminin ilk ayı olan nisan ayının 14. günü akşamı başlayan ve bir hafta süren bayramdır. Sekiz gün boyunca kutlanan Pesah’a, İsrail dışında yahudi paskalyası da denilmektedir. Pesah, antik çağlarda, arpa hasatına rastlıyordu. Yahudilerin evde kutladığı tek bayramdır. Bayram

öncesinde tüm mayalı ürünler evden çıkarılır ve hafta boyunca tüketilmez. Evlerde, ekmeğin yanı sıra, buğday, arpa, çavdar, darı ve yulaf ve yan mamullerinin bulunmadığından emin olmak için etraflı temizlik yapılır ve kutlama yemeğinin verileceği günün sabahı son hamur artığı kırıntılar da sembolik olarak yakılır. Mayalı ekmek yerine, matsa adı verilen mayasız ekmek yenir.

Şavuot ("Haftalar Bayramı") Tevrat'ın (Tora) Sina Dağı'nda İsrailoğullarına indirilmesini kutlar. İlk meyveler bayramı olarak da adlandırılan Şavuot, antik çağlarda buğday hasatına rastlardı. Şavuot adetleri arasında, Tikkun Leil Şavuot olarak da bilinen ve tüm gece süren Tora okumaları, süt ürünleri yenmesi, Tevrat'tan Ruth'un Kitabı bölümünün okunması, ev ve sinagogların yeşillikler ile süslenmesi ve saflığı temsilen beyaz kıyafetler giyilmesi de vardır.

Sukot ("Çardak Bayramı") İsrailoğullarının Arz-ı Mev'ud'a (Vadedilmiş Topraklar) giderken çölde dolaştıkları kırk yıl anılır. Dolaştıkları zaman boyunca İsrailoğullarının içinde yaşadıkları geçici barınakları temsilen sukot adı verilen geçici çardaklar inşa edilerek kutlanır. Meyve hasatına rastlar ve tarım döneminin sona erdiğini bildirir. Dünyanın her yerindeki yahudiler yedi gün yedi gece yemeğini sukotlarda yer. Sukot, yahudilerin yağmur duası etmeye başladığı Şemini Atzeret (sekiz toplanma günü) ile Tora okuma döneminin sonuna gelinerek yeni dönemin başlangıcına işaret eden Simhat Tora (Tora Sevinci) ile sona erer. Bayram, şarkılar söylenerek ve Tevrat tomarları ile dans edilerek kutlanır.

➡ **Hanuka Bayramı**

Aralık ayında ise ibranicede adama veya kutsama anlamına gelen Hanuka bayramı, Işıklar ve Tanrı'ya yeniden adanma bayramı olarak kutlanır. Büyük İskender'in kurduğu Makedon İmparatorluğu yıkıldıktan sonra Doğu Akdeniz'i merkeze alarak kurulan Selevkoslu İmparatorluğu'nun Kralı IV. Antiokhos'un ibadete kapatıp kirlettiği Mescid-i Aksâ'nın yahudi kohen Judas Maccabaeus tarafından kurtarılıp tekrar ibadete açılması (m.ö. 164) şerefine büyük şenliklerle kutlanır.

➡ Ayrıca, Mart-Nisan ayları arası Babil'de zamanın musevi düşmanı (antisemit) Haman tarafından yahudilerin kıyımına uğratılması olayının son anda Ester tarafından engellenmesinin anısına 2 gün süren Purim (kurtuluş günü), bayramı kutlanmaktadır.

➡ Yaz aylarına denk gelen Tapınağın yıkılması ve çeşitli talihsiz olayların anıldığı ve bir matem günü olan Tişa Beav de musevilerin önemli günlerindendir.

Yahudi Kimdir ?

- Yahudi anneden doğan veya resmi işlemlerden geçerek Yahudilik dinine kabul edilen herkes Yahudi'dir.
- Önemli bir nokta, Yahudi olmanın inançla veya davranışlarla ilgili olmadığıdır. Anne ve babası Yahudi olmadığı halde Ortodoks (dindar) Yahudiler gibi düşünüp yaşayan ve Yahudiliğin her emrini yerine getiren bir kişi eğer bu dine geçmek için gerekli resmi uygulamadan geçmemişse, en liberal Yahudilerin gözünde bile Yahudi sayılmaz. Buna karşılık eğer bir kişi Yahudi anneden doğmuş ise, Yahudi dininin gereklerini yerine getirmese veya ateist bile olsa, en dindar Yahudilerin gözünde dahi Yahudi sayılır. Bu sebeple Yahudilik dinden çok bir milliyet, Yahudi olmak ta bir uyrukluk gibi algılanabilir.
- Bu durum Yahudiliğin ilk dönemlerinde saptanmıştı. Tevrat'ta "aranızda yaşayan yabancılar", "dürüst din değiştirmişler" veya "dürüst yabancılar" gibi terimler yer alır. Bunlar Yahudiler arasında yaşayıp Yahudi olmayan, resmi olarak din değiştirmeden Yahudilik inancının ve gereklerinin tümünü ya da bir bölümünü benimseyen, uygulayan kişilerdir. Yahudiliğe geçtikten sonra bir kişi özel olarak adlandırılmaz; o artık Yahudi doğmuş herhangi biri kadar Yahudi'dir.

<http://www.turkyahudileri.com/index.php/tr/tarih/bunlari-biliyormuydunuz>

Yahudilerin İnançları Nelerdir ?

- Diğer büyük dinler gibi Yahudilik birtakım inançlara dayanır, ancak Yahudi olmak için bu inançlara bağlı olmak gerekmez.
- Yahudilikte kişinin davranışları, inançları kadar önemlidir.
- Maimonides, Yahudilik inancını, yaygın olarak kabul edilen "imanın on üç ilkesi" olarak açıklamıştır. On ikinci yüzyılda yaşamış olan ve Müslümanların İbn Maimun olarak tanıdığı ünlü Yahudi filozof Maimonides, Yahudiler arasında Rambam adıyla bilinir.

Maimonides "imanın on üç ilkesi"ni Yahudilik inancının asgari koşulları olarak görür:

1. Tanrı vardı.
2. Tanrı tek ve eşsizdir
3. Tanrı'nın bedeni yoktur (insan biçiminde düşünülemez, hiçbir şekilde tasvir edilemez)
4. Tanrı ebedidir
5. Dua edilecek ve itaat edilecek tek merci Tanrı'dır
6. Peygamberlerin bütün sözleri doğrudur
7. Musa'nın kehanetleri doğrudur ve Musa en büyük peygamberdir
8. Yazılı ve Sözlü Tevrat (Talmud içinde yer alan kanunlar ve diğer öğretiler) Tanrı tarafından Musa'ya verilmiştir.
9. Ondan başka Tevrat olmayacak
10. Tanrı insanların düşüncelerini ve eylemlerini bilir
11. Tanrı iyileri ödüllendirip kötülerini cezalandıracak
12. Mesih gelecek
13. Ölümler (Tanrı) istediği zaman uyanacak

- Bu temel ilkeler zaman içinde tek tek tartışıldığı gibi, Yahudiliğin Liberal akımı içinde de pek çoğu tartışılmıştır.
- Yahudilik diğer dinlerin aksine soyut evrensel kavramlara odaklı değildir.
- Yahudiler Tanrı, insan, evren, yaşam ve yaşam sonrası gibi konuları derinine düşünmüşlerse de, bunlarla ilgili yukarıda belirtilen genel kavramlar dışında hiç bir zorunlu, resmi, kesin fikir yoktur.
- Kişisel yorumlara açık olan bu konular eski zamanlarda olduğu gibi günümüzde de Yahudi din adamları arasında tartışılmaktadır.

✚ Yahudilik ilişkilerine odaklanır:

- Tanrı'yla insanlar arasındaki ilişkiler,
- Tanrı'yla Yahudiler arasındaki ilişkiler ve insanlar arası ilişkiler.
- Kutsal metinler evrenin yaratılışından başlayarak bu ilişkilerin gelişimini, Tanrı ile İbrahim (Abraham) arasındaki ilişkilerin başlangıcını, Tanrı ile Yahudi milletin ilişkilerini ve devamını anlatır.
- Tevrat ayrıca bu ilişkilerin getirdiği ve değişik Yahudi akımlarının farklı olarak yorumladığı karşılıklı yükümlülükleri açıklar.
- ✓ Ortodokslar (dindarlar) bunların Tanrı'dan gelen kesin ve değişmez kanunlar olduğunu savunur;
- ✓ Konservatifler (tutucular) bunların Tanrı'dan gelmiş ancak zamanla değişip, gelişen kurallara olduğuna inanır;
- ✓ Reformistler ve Reconstructionistler ise bunları, uygulanıp uygulanmama kararı kişiye kalmış, ana hatlar olarak tanımlar.

<http://www.turkyahudileri.com/index.php/tr/tarih/bunlari-biliyormuydunuz>

Yahudilikte Bazı Kavramlar

- ➡ Arz-ı Mevud: Yahudi düşüncesinde, Tanrı Yahova'nın Yahudilere vermeyi vaad ettiği topraklar.
- ➡ Bar Mitzva: Her Yahudi çocuğu on iki yaşını bir ay geçince "şeriatın oğlu" anlamına gelen bu ismi alırlar.
- ➡ Bet-Hamikdas: Yahudilerce Süleyman Peygamberin Kudüs'te yaptırdığı Beytül-makdis'e verilen ad.
- ➡ Tevrat : Yahudi kutsal kitabı Tora.
- ➡ Musevilik'te önceleri Sözlü Tevrat olan Tora Şebealpe daha sonraları Mişna ismiyle yazılı hale getirilmiştir. Mişna temel olarak Musevi Ceza hukuku olarak tanımlanabilir daha sonraları Hahamlarca Mişna'nın daha derinlemesine açıklamaları yapılmış ve buna Gemara adı verilmiştir.
- ➡ Tanah: Tevrat ve Zebur'u da içeren Yahudi dininin kutsal kitabıdır. Tanah kitabı üç bölümden oluşur: Tora (Tevrat), Neviim (Peygamberler), Ketuvim (Kitaplar)
- ➡ Talmud: Yahudi medeni kanunu, tören kuralları ve efsanelerini kapsayan dini metinlerdir. İbranice *lamad* (öğrenmek) kökünden gelir. Mişna ve Gemara bölümlerinden müteşekkildir. Talmud'un iki versiyonu vardır: 3. ila 5. yüzyıla ait olduğu kabul edilen ancak daha eski dokümanları da içeren Babil Talmudu ve daha eski olan Filistin ve Yeruslayim (Kudüs) Talmudu. Yahudi geleneğinde Tevrat'ın yorumu olarak görülen Talmud hukukî, etik, felsefî-

teolojik ve tarihî konular üzerine “rabbi/rabban” diye anılan yahudi din âlimleri tarafından yapılmış (m.s. II-VI. yüzyıllar) tartışma ve yorumlardan meydana gelen öğretiyi ifade eder. Mişna ve Gemara adlı iki bölümden oluşur.

- ✚ Tanah yaklaşık olarak bin yıl içerisinde meydana gelmiştir. Ancak kitabın sınırlandırması M.S. 90 yılında toplanmış olan Yemnia Şurası'nda yapılmış ve bugünkü yazılar seçilerek tespit edilmiştir. Tanah ile birlikte hahamların nesilden nesile sözlü olarak aktardıkları sözlü kanunların bütününe Talmud adı verilir. M.S. 150 yıllarında Yehuda HaNasi adında bir haham, kendilerine kadar aktarılan sözlü kanunların kaybolmasından endişelenerek onları Mişna'da toplamıştır.
- ➡ Havra veya Sinagog: Yahudi ibadet mekanı.
- ➡ Haham veya Rabbi: Yahudilik'te din adamı. Haham kelimesi, Sami bir dil olan İbranicede bilge adam anlamına gelir ve Yahudi yasalarını bilen, Tanah'ı iyice öğrenmiş kişileri tanımlamak için kullanılır.
- ➡ Hahambaşı: Yahudi teolojisini öğrenen, Yahudi cemaatine ruhani önderlik vasfını kazanmış kişi. Yahudi din adamı anlamına gelen rabbi (efendim) sözcüğü ise, yine Sami bir dil olan Arapçadaki Rab (efendi) sözcüğü ile kökdeştir ve Rab, Allah'ın adlarından biri olduğu için, rabbi kelimesi, şirk endişesi ile Müslüman ülkelerde kullanılmaz. Bunun yerine haham ile karşılanır. Osmanlı Devleti'ndeki Yahudi toplumunun başındaki din adamına hahambaşı denirdi.
- ➡ İsrailiyat: Yahudi ve Hristiyan kültürüne ait bilgiler.
- ➡ Musevi: Hz Musa'ya atfen Yahudilere verine isimdir.
- ➡ Yehuda : Yehuda Krallığı'nın ve 12 İsrailoğlun'dan biri olan Yehuda'dan gelmiştir.
- ➡ Yahudi: İbrani ve israili de denilen ve Sami kavimlerinden olan ırka ve bu ırkın bağlı bulunduğu dini inanca verilen addır.
- ➡ Kabala: Kitab-ı Mukaddes in gizli yorumlarını yapan Yahudi mistisizmi.
- ➡ Kipa: Yahudi erkeklerin başlarına taktıkları küçük takke.
- ➡ Kotel: Yahudilerin kutsal olarak addettikleri Yahudi kutsal tapınağının ayakta kalan kısmı, Yahudilerin ağlama duvarı.
- ➡ Magen David: Kral David in mührü olarak kabul edilen iki üçgenden oluşturulan altı köşeli yıldız; Yahudiliğin en önemli simgesi.
- ➡ Menora: Yahudilerin dini ve milli sembollerinden biri olan yedi kollu şamdan.
- ➡ Mezuza: Yahudilerin evlerinin giriş kapısında uzun bir rulo içine konmuş Tevrat tan cümleler. Yahudiler eve giriş çıkışta elleriyle bunlara dokunup sonrada parmak uçlarını öperler.
- ➡ Ner-hatamid: Yahudi ibadet yerlerinde bulunan ve devamlı yanan ışık.
- ➡ Pesah: Yahudilerin Mısır topraklarından çıkışının anısına kutladıkları bahar bayramı.
- ➡ Roş haşana: Yahudi takviminde yılbaşı.
- ➡ Siddur: Yahudilerin dua kitabının adı.
- ➡ Yahudiler ibadet yerlerine "Bet ha Kneset" derler.
- ➡ Simha Tora: Tevrat'ın hatim bayramıdır.
- ➡ Sukkot: Yahudilerin Mısır dan çıktıktan sonra çölde dolaşmalarının anısına kutladıkları dini bayram.
- ➡ Şabat: Yahudilerin iş yapmasının yasaklandığı kutsal dinlenme ve ibadet günü: Cumartesi.
- ➡ Saosyant: Yahudilikte dünyanın sonunda geleceği beklenen kurtarıcı.
- ➡ Şavuot: Tevrat ın (Yahudiler Tora derler) Yahudilere verilışı anısına kutlanan Yahudi bayramı.

- ➡ **Sofar:** Yahudilerin dinsel objeleri arasında önemli yeri olan hayvan boynuzundan yapılmış üflenerek çalınan müzik aletine verilen ad.
- ➡ **Tallit:** Her Yahudi erkeğin ibadet ederken örtünmek durumunda olduğu dinsel nitelikli örtü.
- ➡ **Teşa-beav:** Ab atının dokuzuncu günü. Yahudiler için esaret, acı ve yıkımı sembolize eden gün.
- ➡ **Yom kippur:** Yahudilikte yıllık oruç günü. Günahlarını örtme günü.
- ➡ Yahudi teolojisiyle ilgili bir bilgi: İbadet sırasında Yahudi erkekleri başlarına kipa adlı takkeyi giyip, sırtlarına da birer cübbe alırlar. Bu yalnız Yahudi erkeklerine özgü bir davranıştır. Çünkü Yahudi kadınlar ibadetlere katılamaz. Ancak başları örtülü olarak yalnızca ibadet yapan erkekleri izleyebilirler.
- ➡ **İbraniler:** Geçmişte, günümüzün Suriye ve Mısır'ından Kuveyt'e kadar olan topraklarda yaşamış kadim bir halk. İbrani asıllı halk olarak genellikle İsrailoğulları, Edomitler, Midianitler ve Yoktanitler anılır. Günümüzde sadece İsrail halkı İbranice konuşur. Bu isim ile genellikle Fırat ve Dicle nehirleri arasındaki Mezopotamya bölgesinde bulunan Habur ovasından gelen halk kastedilmektedir. Museviliğin anlatımlarına göre ilk İbraniler İbrahim'in doğduğu şehir olan tarihî Sümer şehri Ur'dan gelmişlerdir. Yahudi kutsal kitabı Tanah veya Hristiyanlık'taki adıyla Eski Ahit'te sıkça bahsi geçen İbranilerin soyunun Yakup'tan geldiğine inanılır. Tanah'a göre Yakup'a Tanrı tarafından İsrail ismi verilmiştir.
- ➡ **İsrail kelimesi:** "Tanrı'nın yolunda, doğru yolda" anlamına veya "Tanrı'yla güreşen" anlamına gelir. *İsra* (İbranice: güreşmek) ve *el* (Semitik dillerde tanrı) kelimelerinin birleşiminden oluşmuştur.
- ➡ **İsrailoğulları:** İbrani din büyüğü ve atası Yakup'un 12 oğlunun soyundan gelenlere verilen isimdir. İbrahimi dinlerde Yakup'a Tanrı tarafından İsrail ismi verildiğine inanılır. Yakup, İslam'a göre peygamberdir ve Kur'an'da da İsrail ismi Yakup yerine kullanılmıştır (Al-i İmran, 93). Yakup'un 12 oğlunun soyundan gelenler On iki İsrail Kabilesi'ni oluşturmuşlardır.
- ➡ **Yehova:** ("YeHoWaH"), Yahudilik ve Hristiyanlık inançlarında tek; zıddı, benzeri ve ortağı olmayan yaratıcıdır. Bu ad Kitab-ı Mukaddes'te (Yahudi kutsal metinlerini içeren Eski Ahit ile incilleri, Elçilerin İşleri'ni, mektupları ve Vahiy adlı bir bölümü içeren Yeni Ahit) takriben 7000 defa geçmektedir. Bilhassa Yahudilerin ve Yehova'nın Şahitleri'nin, tek olduğuna inanılan Tanrı'ya hitap etmek için kullandıkları bir addır. Bu kelime bazen Yahveh diye de söylenir.
- ➡ **Yakup:** İbrahim'in torunu ve İshak'ın oğlu, İbrani din büyüğü ve atası.
- ➡ **Yahudilik veya Müslümanlar tarafından denilen Musevilik:** ilk olarak İbranilerin kutsal kitabı Tanah ile gelen, ardından da Talmud'da ve diğer kutsal metinlerde daha da kapsamlı bir şekilde incelenip yorumlanan inanç, dinî felsefe, dünya görüşü ve yaşam biçimine ait uygulamalar bütünü sistem.

Cumartesi Günü (ve yasakları)

- ✚ Pazar günüyle başlayan haftanın 7. günü olan Cumartesi, mutlak bir iş görmezlik günü olarak saptanmış ve bu güne "Şabat" adı verilmiştir.
- ✚ Şabat şartları cuma günü, gün batımıyla başlayıp, cumartesi günü gün batımı sonrasına kadar devam eder.
- ✚ Şabat, kutsal addedilen bir gün olarak bireyin her türlü mesleki işine ara verip kendini ibadet ve Tora (Tevrat) öğrenimi yoluyla Tanrı'ya özgüleştirmesi yanında, ruhsal tarafını güçlendirmesinin beklendiği bir gündür.

- + Yahudiler için Yehova ile aralarındaki özel bir bağı temsil eder.
- + İbranice "lišbot" (iş bırakma) kelimesinden gelir.
- + Yahudilikte evrenin başlangıcında (Bereşit) Tanrı'nın dünyayı 6 günde yarattığına ve 7. gün dinlendiğine inanılır ve Tanrı'nın bu günü Yahudilere armağan ettiği kabul edilir.
- + Şabat günü Yahudiler için dinlenme günü olduğundan;
 - + ateş yakmak,
 - + paraya dokunmak,
 - + arabaya binmek gibi işler o gün yasaktır.
- + On Emir'in dördüncü emri Şabat günü iş yapılmayacağı ile ilgilidir.
- + Şabat günü Yahudiler gün boyu dinlenir,
- + Tevrat okur ve sinagog'a (havra) giderek dua ederler.
- + Şabat günü bir nevi bütün haftanın panoramasıdır.
- + Şabat hem haftayı ve yaptıklarını düşünmek, hem Tanrı'ya yaklaşmak hem de daha iyi bir insan olmak için bir fırsattır.